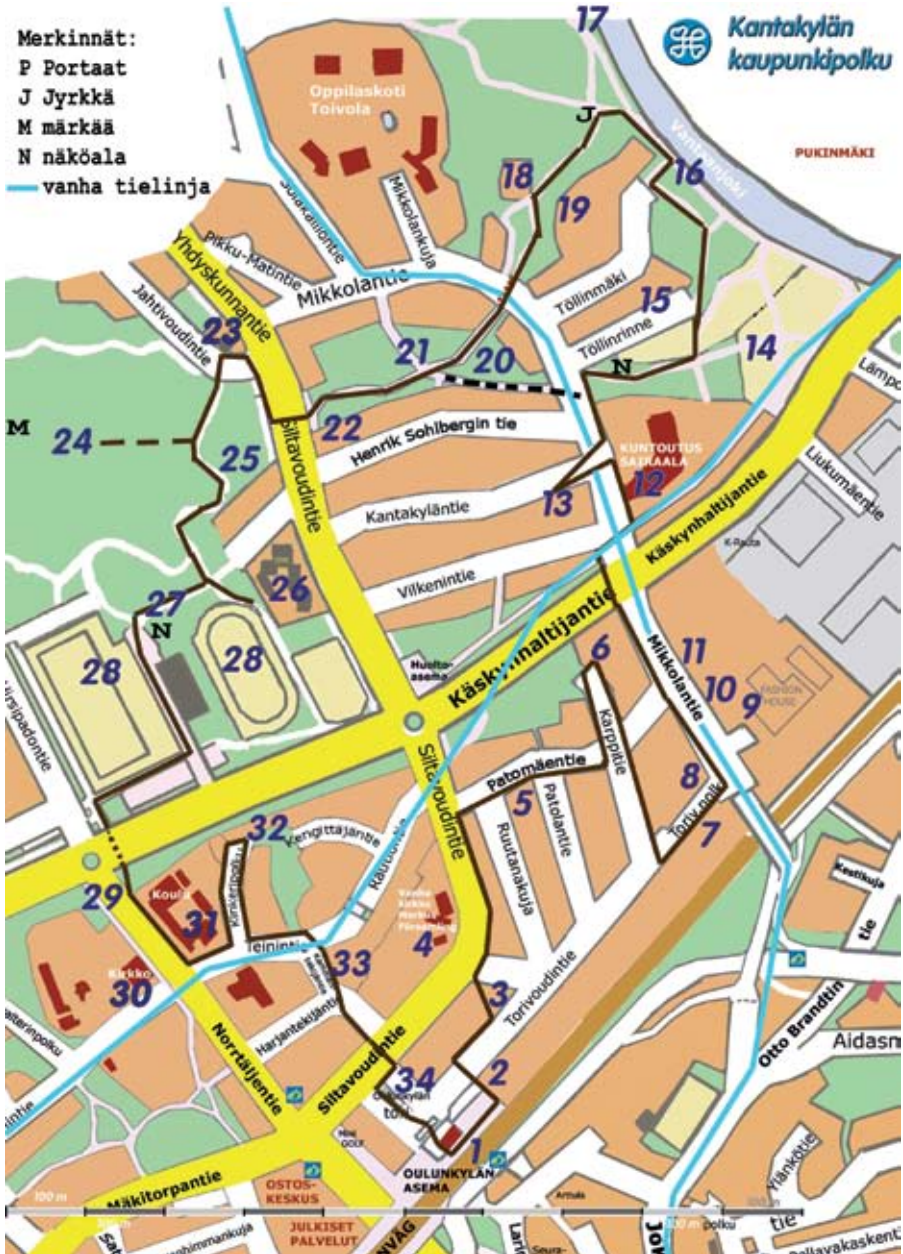

OULUNKYLÄN KANTAKYLÄN KAUPUNKIPOLKU

- Merkinnät:
P Portaat
J Jyrkkä
M märkää
N näköala

Oulunkylä on yksi Helsingin perinteikkäimmistä kaupunginosista: olihan se itsenäinen kunta ennen Helsingin suurta alueliitosta 1946. Vanhan huvilayhdyskunnan omaleimaista tunnelmaa on vieläkin jäljellä nykyisessä Oulunkylässä, joka on lähes 14 000 asukkaan vireä ja vehreä elinympäristö. Jo yksinomaan kaupungin omistamia viheralueita löytyy 103 m² henkeä kohti. Kantakylän polulla tutustutaan kylän vanhimpiin rakennuksiin ja uusimpiin suunnitelmiin. Reitti kiertää kartanon sekä tsaarinajan vallien kautta urheilupuistoon ja takaisin torille.

1 Rautatieasema

Päätoksen rautatien rakentamisesta Helsingistä Hämeenlinnaan siunasi keisari Aleksanteri II vuonna 1857. Rakentaminen alkoi vuoden kuluttua ja junaliikenne 1862 aluksi kolmesti viikossa kumpaankin suuntaan. Pian vuorot tihentyivät ja alettiin myös rakentaa yhteyttä Riihimäeltä Viipurin kautta Pietariin. Vuonna 1873 Oulunkylä sai rautatiepysäkin, joka korotettiin asemaksi 1881. Oman aseman myötä syntyi Oulunkylään Helsingin ympäristön ensimmäinen huvilayhdyskunta.

Ensimmäinen asemarakennus radan itäpuolelle tuli vasta 1907. Se muodostui posteineen ja kahviloineen pian lähiseudun keskukseksi Pakinkylää myöten. Radan ylittänyt puusilta oli paikkakunnan maamerkki. VPK:n historiikissa mainitaan tulipalosta asemalla Café de Ruckelissa 1912 ja Café Nilssonissa seuraavana vuonna. Asema siirrettiin radan länsi-

puolelle 1915. Kun se paloi, rakennettiin 1919 nykyinen, entistä ehompi asemarakennus. Liityntäliikenne busseilla aloitettiin jo 1920-luvulla. Asemanpidon loputtua 1983 tilat ovat olleet vuokrattuina kaupungin ja eri yritysten toimitiloiksi. Asema tulee julkiseen myyntiin vuonna 2008 Senaatti-kiinteistöjen toimesta.

Vuonna 1905 rakennettiin asemalta Koskelan kunnalliskodin työmaalle kapearaiteinen hevosvetoinen rautatie, jota käytettiin myöhemmin myös vainajien kuljetukseen sairaalalta asemalle. Asemalta vainajat kuljetettiin junalla Malmiin hautausmaalle. Kun Puu-Käpylää alettiin rakentaa 1920, ei alueelle ollut tieyhteyttä Helsingistä. Niinpä rakennettiin Koskelan radalta vielä yhdysraide nykyiselle Pohjolanaukiolle, kunnes raihtiotie valmistui 1926.

Aluksi pääradan kaikki junat olivat kaukojunia, joilla lähiliikenteen hoitaminen oli hankalaa. Ensimmäiset paikallisjunaveturit hankittiin Sveitsistä, niillä liikennöiminen aloitettiin kesäkaudella 1886. Kolmas raide pelkästään lähijunien käyttöön valmistui 1972 ja neljäs 1996. Nykyään Oulunkylän asemalta ajetaan arkisin 290 lähijunavuoroa vuorokaudessa. Vuodenvaihteessa 1962–63 ajettiin Herttoniemen satamaradalla HKL:n lakonuhan vuoksi 11 päivän ajan henkilöliikennettä

Oulunkylän kautta VR:n kalustolla. Nyt poikittaisliikenteen pikaraitiovaunu Jokerin linja risteää pääradan kanssa Ogelin asemalla, joskin sitä liikennöidään toistaiseksi busseilla.

2 O'gelis Bar, Torivoudintie 1

Oulunkylän taiteilijayhteisön suosiman kulttuurikapakan kanta-asiakkaina viih-

tyivät mm. Tapio Rautavaara, näyttelijä Vappu Jurkka sekä kuvanveistäjä Pekka Kontio, joka kantoi joskus mukanaan kotieläimenä pitämänsä mäyrää. Grillin seuraaja, taiteilija- ja ruokailuravintola Pegasos avattiin Mauri Heinosen taidenäyttelyllä vuonna 1985. Sittemmin OYK:n historian lehtori Erik Relander piti Pegasoksessa tietokilpailuja. Nyt baari on irlantilaisytylinen publi.

Oulunkylän kunta 1921–45

Oulunkylä kuului pitkään Helsingin maalaiskuntaan, josta oli lohkaistu paloja pääkaupungille 1550 alkaen. Helsingin kasvaessa voimakkaasti 1900-luvun taitteessa suuntautui osa muuttoliikkeestä jo naapurikuntien puolelle. Oulunkylänkin väkiluku kahdeksankertaistui 1900–1910 jo yli 2000:een. Sen seurauksena olivat kyläläiset vuonna 1905 asettaneet toimikunnan Oulunkylän kehittämiseksi ja yhteisten etujen valvomiseksi. Tärkeimpiä kysymyksiä olivat terveydenhoito, paloturvallisuus, sähkövalaistus, kulkuyhteydet Helsinkiin sekä nuorison vetelehtiminen asemalla.

*Senaatti julisti Oulunkylän taajaväkiseksi yhdyskunnaksi 6.10.1906. Kunnallisvero-
rojen käyttämistä koskevasta eripurasta 1914 alkoi lopullinen itsenäistymisprosessi Helsingin maalaiskunnasta. Mallia otettiin erityisesti Haagasta, jossa oli vastaavin aikein liikkeellä. Ensín tarvittiin oma seurakunta, joka perustettiin monien vaiheiden jälkeen 1919. Sitten asia eteni kivittomasti ja Åggelbyn kunta aloitti toimintansa 1.1.1921. Kunnanvaltuustoon valittiin 18 jäsentä. Kunnankanslia toimi aluksi ruotsinkielisen yhteiskoulun*

tiloissa, sitten entisessä Wickmanin talossa Seurahuoneen ja Arttulan välissä aina kunnan toiminnan lopettamiseen saakka. Wickman oli Helsingin Osake-Pankin pankinjohtaja ja kunnanjohtaja, joka osti talon, osoitti kunnalle tilat ja asui siellä myös itse.

Suunnitelmia Suur-Helsingin luomiseksi oli esitetty 1910-luvulta saakka. Vuonna 1928 asetettiin selvitysmies Yrjö Harvia asiaa tutkimaan. Kaupunki oli ostanut maata kehyskunnista suunnitelmallisesti ja omisti 1932 Oulunkylän pinta-alasta jo 2/3. Perusteellinen selvitys julkaistiin 1936. Kunnanvaltuusto otti siihen myönteisen kannan, sillä laman jälkitunnelmissa oulunkyläläiset suorastaan toivoivat alueliitosta.

Sota kuitenkin tuli väliin ja liitos lykkääntyi 10 vuotta. Sinä aikana mielipiteit muuttuivat ja niinpä Oulunkylän kunnan päättämisyjuhlaa 27.12.1945 vietettiin jo hieman haikeissa tunnelmissa. Juhlassa mm. lausuttiin Larin-Kyöstin kirjoittama juhlaruno ja Tapio Rautavaara sekä Nils Breider esittivät yksinlaulua. Juhlapuheen piti Svenska samskolan rehtori, professori Karl Bruun. Pitkäaikainen kunnallisvaikuttaja Ape Laitio selosti kunnan historiaa ja lopuksi juotiin kahvit.

3 Ruutanapuisto

Asutuksen ympäröimä kaunis puisto samoin kuin läheiset Ruutanatie, Karppitie ja Patolantie ovat saaneet nimensä järvestä, joka laakson pohjalla oli vanhoina aikoina. Järveä rajasi luonnonpato siinä kohdassa, jossa Jokiniementie myöhemmin ylitti rautatien ja nyt on kevyen liikenteen silta. Kallio räjäytettiin radan rakentamisen yhteydessä. Perimätiedon mukaan vielä 1900-luvun alussa Patolassa silti tulvi ajoittain niin, että vanhan kirkon vieressä kuljettiin soutuveneellä. Tähän liittyvät myös vanhoissa kuvissa näkyvät lankongit teiden varsilla.

Taajaväkiset yhdyskunnat

Uusien yhdyskuntien syntyminen vanhojen maalaiskuntien alueelle suurten kaupunkien liepeille synnytti kysymyksen esikaupunkien hallinnosta. Sitä pohdittiin vuoden 1894 säätyvaltiopäivillä ja vuonna 1898 annettiin keisarillinen asetus "taajaväkisten yhdyskuntien palo-, rakennus-, terveys- ym. olojen järjestämisestä". Kunnat olivat kuitenkin vastahakoisia kustantamaan yhdyskuntien kehittämistä ja toisaalta niiden asukkaat vastustivat verorasituksen kasvamista. Vasta 1901 Rovaniemellä alettiin valmistella kirkonkylälle järjestys- ja rakennusohjesään-

4 Vanha kirkko,

Siltavoudintie 12

Kirkko valmistui 1905, suunnittelija oulunkyläläinen rakennusmestari Karl Fredrik Bergman. Oulunkylä kuului 1800-luvun lopulla Helsingin pitäjään ja seurakuntaan, eikä sillä ollut omaa kirkkoa. Bamsaksen talossa ja mm. Bergmanin huvilan pakarituvassa järjesti suosittuja hartaushetkiään Evankelinen herätysliike, jolle tehtiin 1904 aloite rukoushuoneen rakentamisesta Oulunkylään. Ky-

läläisten talkoiden ja lahjoitusten turvin tämä onnistuikin ja rukoushuone vihittiin käyttöön helluntaina 1905. Pronssisen alttariveistoksen *Jeesus siunaa lapsia* veisti tanskalainen kuvanveistäjä Harald Sørensen Ring. Veistoksen samoin kuin lasimaalaukset, urkuharmoonin ja kattokruunun lahjoitti Bergmanin tytär Johanna Staudinger. Koululaiset istuttivat tontille kuusiaidan puutarhuri Knut Lönngrenin johdolla. Kellotapuli rakennettiin vasta 1931 kirkon viereen. Tornin

töä. 1903 ryhdyttiin Helsingin pitäjässä laa-
timaan terveydenhoitojärjestystä Pasilan,
Haagan ja Oulunkylän huvilayhdyskuntia
varten ja 1905 annettiin vastaavia määräyk-
siä Turun ympäristössä.

Enimmillään Suomessa oli 1930-luvun alussa
yli 30 taajaväkistä yhdyskuntaa. Sen jälkeen
niiden merkitys väheni uuden asemakaava-
lain velvoittaessa kunnat joka tapauksessa
hoitamaan asutuskeskustensa suunnittelua.
Osa yhdyskunnista liitettiin naapurikuntiin,
osa jatkoi itsenäisinä kuntina tai kauppalo-
ina. Viimeiset taajaväkkiset yhdyskunnat lak-
kautettiin valtioneuvoston päätöksellä 1956.

pienemmän kellon lahjoitti rouva Joyce
Wickman.

Oulunkylän seurakunta aloitti toimin-
tansa 1920 kaksikielisenä. Oma hauta-
usmaa hankittiin Malmin hautausmaan
yhteydestä 1923. Se palvelee sankari-
hautoineen siellä edelleenkin. Uurnahau-
tasmaa Maunulassa vihittiin käyttöön
1966. Rukoushuonetta käytettiin väliai-
kaisena kirkkona 52 vuotta, kunnes uusi
kirkko valmistui 1972. Tulipalon 1978
jälkeen rakennus korjattiin ja vihittiin
käyttöön 18.5.1980. Siitä lähtien vanha
kirkko on toiminut 1961 perustetun ruot-
sinkielisen Markuksen seurakunnan pää-
kirkkona. Se on erityisen suosittu vihki- ja
kastekirkko. Alkuperäiset urut turmeltui-
vat palossa, uudet ovat Kangasalan ur-
kutehtaan rakentamat. Kellotapulissa oli
pitkäaikaisen suntion Arvo Neuvosen ke-
räämä pienimuotoinen kirkkomuseo. Sen
materiaali arkistoitii 2004, jolloin mm.
Tapio Rautavaaran monet lahjoitettiin
Urheilumuseoon.

5 Kunnanlääkäarin talo, Patomäentie 3

Oulunkylään saatiin oma lääkäri vasta
kunnan itsenäistymisen myötä. Vuonna
1926 virassa aloittanut lääk.lis. Einar Sa-
raste sai jo muuttaa varta vasten lääkäri-
taloksi 1910-luvun alussa rakennettuun
puuhuvilaan, jonka yläkerran kulmahuo-
neessa hän piti vastaanottoa. Sarasteen
siirryttyä Uudenmaan lääninlääkäriksi
toimi hänen seuraajanaan noin 30 vuotta
Ernst Lindroos. Rakennus on edelleenkin
asemakaavassa YS-merkinnällä. Nykyiset
omistajat ovat aloittaneet perusteellisen
korjaamisen 1999, tavoitteellinen valmis-
tumisvuosi on 2010.

6 Kaparin villa, Karppitie 9

Sveitsiläistyylillä edustava huvila on ra-
kennettu kalliokumpareelle 1800-luvun
lopussa. Vuonna 1905 omistaja, mm.
Oulunkylän VPK:n puheenjohtajana toi-
minut Wäinö Pettersson muutti nimensä
Kapariksi. Hänen sukuaan asui villassa
vielä 1930-luvulla. Sittemmin maan pit-
käaikaisin pääministeri Taisto Kalevi Sor-
sa asui talossa vuokralaisena 1952–54.
Vuonna 1976 kolme perhettä yhteistu-
min osti pahoin rapistuneen kiinteistön

ja aloitti sen kunnostamisen. Piharakennus valmistui 2000. Koristeellisen 2-kerroksisen lasiverannan materiaali on peräisin Terijoelta puretusta huvilasta. Sen ikkunanpielissä on vielä jäljellä alkuperäistä terijoensinistä maalia. Vihreä yhteispiha ja talon yhteinen sauna sekä parhaimmillaan yhteensä yhdeksänpäinen lapsikatras luovat villaan tunnelman, joka on kuin jo kadonneesta maailmasta.

Villa Esmeralda

7 Kadonnut idylli

Villa Kullobacka (Mikkolantie 1) vuodelta 1904 oli jugend-tyylisesti koristeltu, suurikokoinen tornillinen huvila, jonka rakennutti kauppias Frans Karell. Oulunkylän keskeisestä asemasta kertoo se, että Alexander Franck avasi Kullobackassa seuraavana vuonna apteekin, joka oli koko Helsingin pitäjän ensimmäinen. **Villa Esmeralda** eli Freundin talo (Mikkolantie 2) myös vuodelta 1904 oli yksi vanhan Oulunkylän kauneimmista huviloista. Siinä oli erityisen koristeelliset verannat ja kuistit sekä pieni torni. Esmeraldassa asuivat pitkään ensin vaatekauppias John Granberg, jolla oli seitsemän tytärtä, sittemmin tehtailija Carl Freund perheineen. Tämä rakensi tontille pienen tehtaan, jossa valmisti mm. päälliskankaita ja verhoja valtion-

rautateille. Kauan Freundien ajan jälkeen ehdotettiin huonoon kuntoon päässeeseen rakennuksen suojelua ja kaupunki suunnittelikin sen lunastamista, mutta rahapulassaan jätti asian sikseen. Autoitunut Villa Esmeralda paloi lopulta 1991. Sama kohtalo oli viereisellä **Villa Tarantellalla**. Sen sijaan Tarantellassa asuneen leskirouva Sumion rakennuttama modernimpi **Villa Sumio** (Torivoudinpolku 1) vuodelta 1932 on säilynyt palveltuaan pitkään ammattikoulun kansliana. Sen jälkeen talossa on ollut eri alojen taiteilijoiden työhuoneita. Pylväidensä vuoksi kutsumanimen "Ogelin eduskuntatalo" saanut huvila on ollut kaupan.

8 Åggelby Svenska samskola

Axel ja Anna Lundström olivat aloittaneet ruotsinkielisen yhteiskoulun pitämisen 12 oppilaalle Otto Brandtin huvilassa Mikkolantien toisella puolella vuonna 1912. Koulu muutti 1914 tällä paikalla sijainneeseen Villa Centraliin, jonka **Svensk Förening i Åggelby** osti seurataloksi. Yhdistys oli perustettu 1909 ajamaan ruotsinkielisten asemaa muuttuvassa Oulunkylässä. Vähitellen se suuntautui yhä selvemmin koulun ylläpitoon. Oulunkylän kunnan perustamisen jälkeen kunnankanslia toimi aluksi Centralin eteläpäädyssä. Rakennusta laajennettiin 1930 yhteiskoulun saatua myös lukioluokat kolme vuotta aikaisemmin. Suurimmillaan koulussa oli 511 oppilasta.

Uudet linjat koulurakennukset valmistuivat 1958, 63 ja 71. Vanha puukoulu paloi 1969. Uusissa tiloissa ehdittiin toi-

mia vuoteen 1977, kunnes sen toiminta lakkautettiin ja oppilaat siirrettiin Alppiharjuun. Oulunkylään puolestaan siirtyi Mellersta Nylands yrkeskola, nytemmin ammattikorkeakoulu Prakticum, joka muutti edelleen 2005 Arabianrantaan. Koulurakennuksia ollaan korvaamassa asuintaloilla.

Villa Lindebo

9 Entinen Hankkijan pääkonttori, Mikkolantie 1

Kaksikerroksisen ja tornillisen Villa Lindebon rakennutti 1899 johtaja Arvid Lind, jonka leski Maj Lind lahjoitti merkittävän omaisuuden Sibelius-Akatemialle. Oulunkylän yhteiskoulu toimi talossa 1924–56, sen jälkeen Suomen taiteilijaseuran taiteilijatalo. Sen 14 residenssissä asui etenkin maamme taiteen modernisteja perheineen. Tuohon aikaan Lindebossa vietettiin boheemin työteliästä taiteilijaelämästä avoimin ovin. Tietävästi talossa kummitteli eräs OYK:n edesmennyt opettajatar. Rakennus purettiin Hankkijan pääkonttorin tieltä puolen tusinan naapurihuvilan tavoin ja kaupunki osoitti näiden omistajille uudet tontit.

Hankkija oli maatalousalan keskusosuusliike, jonka pellervolainen osuustoimintaväki perusti 1905 harjoittamaan maataloustarvikkeiden kauppaa sekä edistämään maatalouden yleistä kehitystä ja etua. Pääkonttori valmistui Oulunkylään 1965 suunnittelijanaan Ahti Korhonen, joka on piirtänyt mm. Maunulan kirkon. Kompleksin taakse nousi laaja logistiikkakeskus 1972–76. Hankkija menestyi ja keräsi suuren omaisuuden, mutta yrityksen toimintatavat olivat vanhanaikaiset. Joutui konkurssiin laman jälkilöylyissä 1992. Sitä ennen Hankkijan keskeisin osa, maatalous- ja konekauppa oli siirretty tytäryhtiölle, joka päätyi aikanaan SOK:n haltuun ja jatkaa Agrimarketin nimellä. Vuodesta 1993 Hankkijan talossa on toiminut yli 100 vaatetusalan yrityksen tukkutila **Fashion House Helsinki**, joka järjestää suosittuja suoramyyntilaisuuksia.

10 Villa Svea, Mikkolantie 3

Kahden asunnon huvila on rakennettu alun perin Terijoelle, josta purettiin uudisrakennuksen tieltä ja uudelleenpystytetty tähän 1899. Ensimmäinen omistaja oli todennäköisesti leskirouva K. Lingonblad, toinen ratsumestari Elfvengren. Villa Sveassa asui lapsuutensa Vilhelm Wahlforss (1891–1969), koko kylän tuntema ”**Vikkellä Ville**”, urheilija, palo- ja suojeluskunta-aktiivi sekä Ugglebybladetin toimittaja, josta tuli sittemmin Wärtsilän vuorineuvos ja tekniikan kunniatohtori. 1930–40-luvuilla huvilassa asui Oulunkylän kunnanvaltuuston puheenjohtajan pojan, käräjätuomari Gunnar Juseliuksen perhe. Suojeltu Villa Svea säilyi ainoana alueen huviloista Hankkijan käsissä. Nyt tyhjillään.

11 Kalliroleikkaus

Etelä-Suomen kallioperä on ollut mukana svekofennisessä vuorijonopoimutuksessa noin 1900–1800 miljoonaa vuotta sitten. Parhaimmillaan muutaman kilometrin korkuiset vuoret ovat jo kadonneet rapautumisen ja useiden jääkausi- en kuluttamina. Kalliroleikkauksessa on näkyvissä vaalean graniitin ja tumman kiillegneissin muodostama seoskivi eli migmatiitti. Graniitti on kiteytynyt kivisulasta eli magmasta, kun taas kiillegneissi on muodostunut muinaisen merenpohjan savensekaisista sedimenteistä. Graniitti on tunkeutunut gneissin sekaan vuorijonopoimutuksessa noin 10 km:n syvyydessä, kovassa paineessa ja noin 750°C:n lämpötilassa. Tummassa kiillegneississä on havaittavissa samassa yhteydessä siihen syntyneitä, pieniä pu- nertavia granaattimineraalिकासau- mia.

Nykyisten Mikkolantien ja Jokiniemen- tien paikalla on viimeistään 1300-luvul- ta alkaen ollut yhdystie Kuninkaantieltä Koskelaan ja sittemmin Vironniemelle siir- rettyyn Helsinkiin. Kalliokukkulan laelle rakennutti leskirouva Augusta Nikander vuonna 1902 jugend-tyylisen kaksiker- roksisen huvilan nimeltä **Kulltorp**. Sen oli suunnitellut Imatran Valtionhotellin piir- tänyt Usko Nystöm ja rakennusmestarina oli K. F. Bergman. Maan päälehti Hufvud- stadsbladet julkaisi huvilasta ylistävän esittelyn. Puutarhan suunnitteli puutar- ha-arkkitehti Axel Nyström. Sotien jälkeen talossa toimi MLL:n hoitokoti Metsäkum- pu. Olympialaisten 1952 pyöräilykilpailua varten Jokiniementie asvaltoitiin ja sitä levennettiin, samalla pilattiin Kulltorpin kaivo. Oulunkylän kauneimmaksi mai- nittu huvila revittiin 1960-luvun lopulla

Hankkijan tullessa alueelle. Pihalle pää- see edelleen, rakennusten kivijalkoja nä- kyy paikoitellen.

12 Oulunkylän kartano

Åggelbygård (Mickels) oli keskiajalla perustettu tila. Ensimmäinen säilynyt maininta siitä on 1490-luvulta, jolloin Mickelsiin suunniteltiin hevossiittolaa ar- meijan tarpeisiin. 1540-luvulla sen omisti Mickel Philipsson. Tuohon aikaan kylässä oli viisi taloa: Mickels, Petas, Nybondas,

Kartanon isäntiä vuosisatojen varrelta

Monet aikansa nimekkäät henkilöt ovat olleet Oulunkylän kartanon haltijoita. Vuoteen 1639 saakka sen omisti Helsingin entinen pormestari Heiden Wilken ja 1700-luvun vaihteessa Padasjoen kirkkoherra Zacharias Colliander. Kenraali, vapaaherra Carl Nathanael af Klercker piti kartanossa esikun- taa johtaessaan armeijaa Suomen sodassa 1808–09, kun marsalkka, kreivi Mauritz Klingspor oli tullut vapautetuksi tehtäväs- tään. Kerrotaan, että af Klercker tukijoukkoja Ruotsista odotellessaan rauhoitti mieltään kalastamalla lohia Vantaanjoesta. Kalaa hän varmasti sai, sillä sitä oli vielä tuohon aikaan joessa runsaasti. Tukea sen sijaan ei tunnetusti koskaan tullut ja Suomi siirtyi Venäjän yhteyteen. Klerckerin lapset istutti- vat kartanon sisäänkäynnin viereen kuusen 1817 isänsä muistoksi.

Vuonna 1851 kartanon osti konkurssihuuto- kaupassa maaherra Gustaf Magnus Armfelt, joka ei koskaan itse asunut Oulunkylässä, vaan perintötillallaan Halikossa. Tämän peril- liset möivät 1878 tilan Johan Henrik Eklundil-

Britas, Månsas. Lisäksi kylästä oli erotettu Kättebyn (Kottbyn) yksinäistila. Näiden hallitsemat alueet jatkuivat varsin kauas kantakylästä: Kolmen jälkimmäisen entisillä tiluksilla on nykyään samannimiset kaupunginosat.

Mickels oli ratsutila, jonka haltijat vaihtuivat usein. Kolme heistä on saanut nimensä lähikatuihin: Helsingin entinen pormestari Heiden Wilken 1600-luvulta sekä Henrik Sohlberg vanhempi ja nuorempi 1700–1800-luvuilta. Kartanoksi

le, josta tuli paikkakunnan keskeinen henkilö. Eklundilla oli useita kirkollisia ja kunnallisia luottamustoimia. Hän tuki suuresti Oulunkylän vapaapalokuntaa sekä lahjoitti tontin Oulunkylän raviradalle ja teki aloitteen ruotsinkielisen kansakoulun perustamisesta, jolle myös lahjoitti tontin. Johan Henrik Eklund muistetaan myös humanina ja alaisensa arvostamana isäntänä. Kerrankin, kun eräs piika oli synnyttänyt yöllä lapsen ja siitä huolimatta tuli normaaliin tapaan aamulla peltotöihin, niin Eklund komensi tämän kotiin lapsen luo päiväksi.

Ensimmäisen sortokauden loppuvaiheissa 1904 suomenmieliset aktivistit alkoivat suunnitella siirtokunnan perustamista kansakunnan tulevaisuuden turvaamiseksi. Tämän seurauksena myös Eklundin poika lähti 1906 Argentiinan Misionesiin perustamaan utopiyhteisö Colonia Finlandesaa. Uskoen, että poika jää sille tielleen, isä möi 1908 kartanon Helsingin kaupungille 500 000 markalla. Näin kaupungista tuli kylän merkittävin maanomistaja. Seuraavana vuonna poika palasikin ja yritti raivoissaan saada kaupan mitätöityä oikeudessa, muttei onnistunut.

kohonneeseen Mickelsiin liitettiin vuosien mittaan lähitaloista Britas, Månsas ja osa Kottbytä. Maat alkoivatkin pian kiinnostaa laajenemishaluista Helsingin kaupunkia, joka osti kartanon Oulunkyläiseltä Johan Eklundilta 1908.

Vanha päärakennus palveli sittemmin Pelastusarmeijan lastensairaalana ja sen jälkeen miesten vanhainkotina. Sodan loputtua 1944 kartanolla oli Karjalan evakkojen kokoamispaikka. Kaksikerroksinen puurakennus purettiin 1962. Piha-piiriin kuuluneiden talojen kivijalkoja on edelleen löydettävissä viereisessä lehtorinteessä. Paikalle valmistui 1992 **Oulunkylän kuntoutussairaala**, suunnittelija Mikael Paatela. Sodissa vammautuneiden veteraanien kuntoutukseen erikoistuneessa sairaalassa on 100 vuodepaikkaa sekä tutkimus-, hoito- ja kuntoutustilat uima-allasosastoineen. Terassimaisesti polveileva rakennus kätkee suojiinsa suuren tilavuuden, peräti 34 000 m³. Pihalla sijaitsevan tykin pienoismallin on tehnyt taiteilija Paavo Tuomela 1980. Kotka-veistoksen on tehnyt Jukka Waltari.

13 Månsaksen tila, Kantakyläntie 4

Kaikki Oulunkylän kantatilat olivat tiivissä ryhmässä maantien varressa. Månsak-

sen tilan varhaisin tunnettu omistaja oli Jöns Månsson vuonna 1581. Seuraavalla vuosisadalla Månsas mainitaan Jürgen von Börnhardin rälssinä, kunnes se palautettiin kruunulle. Pääradan rakentamisen aikaan tilalle määrättiin 1859 alkaen avustava kestikievari kyläläisten vastustuksesta huolimatta. Oulunkylän kartanoon Månsas liitettiin 1870-luvulla. Päärakennus 1790-luvulta on tiettävästi Oulunkylän vanhin säilynyt asuinrakennus. Sitä asui yli 40 vuoden ajan **Nanny Westerlund-Serlachius** (1895–1989), joka oli keskeinen suomenruotsalainen teatteri- ja elokuvanäyttelijä. Hän sai Pro Finlandia -mitalin 1955 ja Jussi-patsaan 1978. Hänen puolisonsa Jarl oli Mäntän kuulua teollisuussukua. Tämän 50-vuotispäivillä istutti pihaan kuusen Risto Ryti. Nyt talon omistaa ja sitä huolellisesti kunnostaa Långin suku.

14 Itsenäisyydenpuisto

Maisemapellon keskellä on itsenäisyydenaukio, jonka ympärille istutettiin 75 metsälehmusta puiston avajaisten yhteydessä 4.6.1992. Painanteessa on sateiden aikaan puro, joka laskee Vantaanjokeen. Puron varteen on tehty kolme pientä sorapohjaista lammikkoa, joiden eliöstö vaihtelee voimakkaasti vesitilanteen mukaan. Kaupunki on hyväksynyt suunnitelman puiston kohentamiseksi 2012 mennessä: peltoon kylvetään kukkia ja viljoja, kulkureitit linjataan uudestaan, valaistusta kohennetaan ja näköaloja avataan tavoitteena kansallisromanttinen yleisilme. Itsenäisyyden 100-vuotisjuhliin puolestaan tähtää Oulunkylän taiteilijoiden aloite puiston kehittämiseksi taidepuistoksi. Kaksi teosta

onkin jo saatu alueelle: oulunkyläläisen Antero Toikan 3,4 metriä korkea äänirauta (2005) ja puiston itäosassa saman tekijän metalliputkista koottu ympäristöteos *Aurinkotila* (2006).

15 Mauri Favénin ateljeekoti, Töllinrinne 10

Professori Mauri Favén (1920–2006) oli Suomen merkittävimpiä kuvataiteilijoita. Hän syntyi Tampereella taiteilijasukuun. Opiskeli Vapaassa taidekoulussa, Suomen Taideakatemian koulussa sekä Tukholmassa ja Firenzessä. Ensimmäisen oman näyttelyn hän järjesti jo 1946. Valtion taidekilpailun ensimmäisen palkinnon Favén voitti 1962, sai Pro Finlandia -mitalin 1970 ja professorin arvonimen 1989. Hänen maalauksiaan ja muita teoksiaan on lukuisissa taidekokoelmissa, yritysten toimitiloissa ja kirkoissa.

Taiteellisen työnsä lisäksi Mauri Favén toimi opettajana yli 25 vuotta, lopuksi Taideteollisen korkeakoulun yliopettajana 1969–86. Korkeakoulun kunniajäseneksi hänet kutsuttiin 2001. Järjestötoimintaan Favén osallistui mm. Suomen Taiteilijaseuran puheenjohtajana sekä vasemmistolaisen taiteilijaryhmä Kiilarin jäsenenä. Avioiduttuaan Heljä Vilkin kanssa Mauri Favén muutti Oulunkylään 1956 Mikkolantien taiteilijataloon ja sieltä edelleen 1960 Töllinrinteeseen.

16 Vantaanjoki

Uudenmaan pisin joki saa alkunsa Hausjärveltä ja laskee Itämereen 99 km:n päässä Helsingin Vanhassakaupungissa. Sen valuma-alueella asuu jo yli miljoona henkeä.

Vantaa-nimen antoivat kenties muinaiset hämäläiset eränkävijät etelänretkilleen käyttämälleen reitille, jonka latvoille pääsi helposti Vanajaveden yläpuolisten harjujen takaa. Viikinkiajan ja ristiretkien jälkeen vakiintui ruotsinkielinen uudisasutus rannikon savimaille. Hälsinglandista peräisin olleet tulijat nimesivät joen Helsingeäksi ja sen kosken Helsingforsiksi. Helsingin pitäjän kirkonkylä kasvoi 1300-luvulla Vantaan- ja Keravanjoen sekä Kuninkaantien risteykseen. Vuosisatojen mittaan vesistöä ovat hallinneet vuorollaan Ruotsin kruunu, virolainen Paadisten luostari, katolinen kirkko ja Vantaankosken kuninkaankartano – viime aikoina alueen kunnat.

Höyrylaivakin kulki aikoinaan Vanhas-takaupungista Ruutinkoskelle pysähtyen mm. Högäsin pensionaatilla, joka oli koristeellinen puurakennus 1800-luvun puolivälistä. Paikka oli etenkin rikkaiden venäjänjuutalaisten suosima. Rajan sulkeuduttua sen toiminta loppui sotien välisenä aikana, kivijalka löytyy vielä jyrkästä rinteestä.

Jokea käytettiin koko pituudeltaan yhä enenevästi ruukkien, sahojen ja myllyjen energianlähteenä, juomaveden ja jään ottoon sekä samalla myös viemärinä. Lopulta likaantumisen alkoi olla niin ilmeistä, että Keski-Uudenmaan kunnat rakensivat yhdessä meriviemärin vuonna 1979. Nykyään jokivarsi tarjoaa tärkeän virkistysalueen Helsingin keskeisenä viherväylänä. Sen varressa on yhtenäinen ulkoilutie- ja latuverkosto, jonka kautta pääsee Paloheinään ja Keskuspuistoon sekä edelleen aina Nuuksion kansallispuistoon saakka.

Jokivarsien luonto on runsaslajista muodostaen tärkeitä ekokäytäviä peltovaltaisessa ympäristössä. Vesistöalueella onkin useita suojelualueita ja -kohteita. Vaelluskalat ovat palanneet Vantaanjokeen sen jälkeen, kun useita padottuja koskia palautettiin ennalleen vuosina 1997–98. Tällä vuosituhannella on ehdoteltu kansallisen kaupunkipuiston ulottamista ulkomereltä Vantaanjoen kautta Haltialaan saakka.

Nykyisen Käskynhaltijantien paikkeille rakennettiin ensimmäinen silta vuonna 1915. Noin 15 m yläjuoksulle päin ”Rysänsillasta” rakennettiin toinen kapeampi tukkisilta, joka suojasi varsinaista siltaa keväisen jäänlähdon vaurioilta. Nykyinen silta korvasi nämä 1960.

17 Kehä I

Valmistui 1980, pituus 24,2 km Itäkeskuksesta Keilaniemeen. Suomen vilkkain tie: arkisin Pakilassa yli 113 000 ajoneuvoa vuorokaudessa. Määrän ennakkoidaan nousevan jopa 150 000:een vuoteen 2030 mennessä. Kehä I yhdistää Helsingin pääsisääntuloväylät toisiinsa palvelleen ennen kaikkea seudun sisäistä liikennettä. Vain muutama prosentti sitä käyttävistä ajoneuvoista on peräisin kauempaa. Kehä I on pääkaupunkiseudun työmatkaliikenteen pahin pullonkaula ja meluntorjunta sen varsilla on puutteellista. Väylän kehittämiseksi onkin suunniteltu 10 eri hanketta Helsingissä ja Espoossa.

18 Torppamäki 2

Hirsirunkoinen kaksikerroksinen päärakennus on rakennettu tiettävästi 1800-luvun loppupuolella. Sen muutti 1900-

luvun alussa huvilaksi pastori Hildén rakennuttamalla itäpuolelle kaksikerroksisen parvekkeen ja länsipuolelle kylmän porrashuoneen. Asemakaavalla suojeltu rakennus on 2000-luvulla perusparannettu asukkaiden toimesta ekologisiin periaattein kahdeksi asunnoksi. Rakennuksessa on pellettikeskuslämmitys, kuivakäymälät sekä painovoimainen ilmanvaihto.

Pihapiirissä on kaksi niinikään suojeltua puurakennusta, 1920-luvulla rakennettu talli, joka on muutettu työtiloiksi sekä hirsirakenteinen sauna. Myös pihan keskellä oleva kookas mänty on suojeltu. Pihapiiri täydentyy vielä uudella autotalli-varastorakennuksella. Korjaustöissä on säästävien korjausperiaatteiden mukaisesti säilytetty mahdollisimman paljon vanhoja rakenteita ja käytetty kierrätettäviä rakennusosia tai luonnonmukaisia materiaaleja.

19 Fazerin ylempi huvila, Töllinmäki 10

Terijoelta purettu ja tähän uudelleenpysytetty 1864. Huvilan osti kesäasunnokseen 1870 nahkuri Eduard Fazer, joka oli kotoisin Sveitsistä. Tämän kahdeksasta lapsesta Edvard tuli tunnetuksi Suoma-

laisen Oopperan johtajana, Georg Fazerin musiikkikaupan perustajana, Naema pianotaiteilijana ja Max sokeritehtailijana. Tunnetuin kuitenkin oli ja on edelleen kauppaneuvos Karl Fazer, joka oli suklaan valmistamisen uranuurtaja Suomessa. Vuonna 1923 talon hankkivat Fazereilta asemapäällikkö Arthur Rundberg ja hänen vaimonsa Edith. Heidän sukuaan asuu talossa yhä edelleenkin. Rakennus pihoineen on hyvin pidetty ja pitkälti alkuperäisessä kunnossa, mutta torni vaurioitui Helsingin suurpommituksessa 6.2.1944.

20 Helsingin maa- ja merilinnoitus

Venäjän menetettyä koko Itämeren laivastonsa Japanin-sodassa 1905 päätti keisari Nikolai II rakennuttaa Pietarin suojaksi laajan linnoitusjärjestelmän. Siihen kuuluvan Helsingin maa- ja merilinnoituksen vallihautoja kaivettiin vuosina 1914–17. Samalla kaadettiin runsaasti metsää rakentamiseen. Linnoitustöissä oli mukana suuri joukko pääkaupunkiseudun asukkaita sekä venäläisten Kaukoidästä tuomia sotavankeja. Nämä olivat paikkakuntalaisten kannalta varmasti hyvin eksoottista väkeä ruokailuun. Itse keisari tarkisti töiden etenemisen vierailullaan 1915.

Varustukset ulottuvat yhtenäisinä Vuosaaresta Westendiin. Toivolanpuistossa ja Vantaanjoen rantatörmällä on tukikohtaan XXI kuuluvia yhdys- ja taisteluhautoja. Henrik Solhbergin puistossa on ollut tykkipatterin tuliasema. Suojana on maavalli ja kaksi suojahuonetta, joiden hirsirakenteet ovat maatuneet. Patterin

aseistuksena oli 4 kpl 229 mm:n mörssä-
reitä mallia 1877, joista yhden betoninen
jalusta on säilynyt.

Keskeneräiseksi jäänyt tukikohta on ollut
taka-asema varsinaisen etulinjan sijaitse-
sa Tuomarinkylässä. Maalinnoituksella
taisteltiin ainoan kerran 11.–13.4.1918
Suomen sisällissodan aikana, kun Han-
gossa maihin nousseet saksalaiset ete-
nivät punaisten hallussa olleeseen Hel-
sinkiin Leppävaaran suunnasta. Kallioon
louhitut ja maahan kaivetut haudat on
sittemmin osin täytetty ja niitä on kadon-
nut rakentamisen myötä. Yksi kallioluola
on kunnostettu väestönsuojelukäyttöön.
Linnoitus on rauhoitettu muinaismuisto.

21 Henrik Sohlbergin puisto

Oulunkylän kartanon omistivat vuosina
1778–1836 Henrik Sohlberg vanhempi
ja nuorempi. Isällä oli Helsingissä kulta-
seppäliike, juristipoika puolestaan aus-
kultoi hovioikeudessa. Heidän mukaan-
sa nimetty puisto on paikallisesti tärkeä
viherkäytävä, joka yhdistää Vantaanjoen
laakson Patolanmetsään ja liikuntapuis-
toon. Alueella on lehtimetsää, jota hal-
koo syvä purouoma. Keskellä puistoa on
vanha leikkipaikka ja pallokenttä, joiden
tarvetta kaupunki harkitsee jatkossa.

22 Taiteilijatalot, Henrik Sohlbergintie 19-25

Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiön
neljä kaksikerroksista betonielementtita-
loa valmistui 1976 korvaamaan Hankkijan
purkaman aikaisemman talon Mikkolan-

tiellä. Hankkeessa olivat puuhamiehinä
oulunkyläläiset Mauri Favén ja Yrjö Ran-
tala. Taiteilijaprofessori Kirmo Mikkolan ja
professori Esko Lehden suunnittelemissa
taloissa on yhteensä 16 ateljeeasuntoa
sekä yksi erillinen työtila. Ateljeetilojen
suuret ikkunat suuntautuvat pohjoiseen,
jotta valoa saadaan tasaisesti. Huoneis-
tot on vuokrattu taiteilijoille pysyvästi tai
kymmenen vuoden määräajaksi.

Ogelin taiteilijat

*Oulunkylässä on kautta vuosien vaikut-
tanut lukuisa taiteilijayhteisö alkaen
Ålanderien piiristä 1900-luvun ensi vuosi-
kymmeneltä. Jonkin aikaa tai pidempään
Oulunkylässä ovat asuneet ja työskennel-
leet muiden muassa Larin-Kyösti, Ina &
Tito Colliander, Erik Lindström, Klaus & Sei-
ja Järvinen, Vappu Jurkka, Erkki Kannosto,
Daniel Katz, Rakel Liehu, Kati Outinen,
Kari Heiskanen, Kristiina Halkola, Eero Me-
lasniemi, Oiva Paloheimo, Reijo Taipale,
Okko Kamu, Laura Pyrrö, Mikko Franck ja
Ville Valo sekä Pekka Puupää -hahmon ke-
hittänyt Ola Fogelberg: "Fogeli från Ågeli,
springer rätt till tågeli."*

23 Jahtivoudintie 1

Matala puutalo rakennettiin venäläis-
ten komentopaikaksi Helsingin maa- ja
merilinnituksen rakentamistöiden yh-
teydessä arviolta 1914. Sisällissodassa
rakennusta käyttivät seudun punaiset
päämajanaan, vuodesta 1921 Oulun-
kylän kunta köyhäintalona. Sittemmin
talossa toimi Torpan vanhainkoti ja sen
jälkeen asunnottomien yömaja, nykyään
päiväkoti **Pakilan Lastenpaikka**, jossa
noudatetaan summerhilliläisiä vapaan
kasvatuksen periaatteita.

24 Patolan metsä ja neva

Kuusivaltainen metsä, jossa rehevä aluskasvillisuus. Rungas linnusto, jonka joukossa mm. peukaloine, mustapääkerttu, kuusitiainen ja mahdollisesti myös palokärki sekä harvinainen pikkutikka. Metsän keskellä piilee kapea suojuotti, josta valtaosa on Helsingissä harvinaista luhtaista saranevaa. Ennen ojittamista Uuden Patolan rakentamisen yhteydessä 1970-luvulla suo oli laajempi ja märempi: lapset kävivät luistelemassa sen jäällä talvisin. Tämän nevan lajeja ovat mm. kurjenjalka, terttualpi, luhtaröllä ja pyöreälehtikihokki. Silokallio on viime jääkauden tasoittama. Alue on luokiteltu arvokkaaksi luontokohteeksi.

25 Tykkitie

Helsingin maa- ja merilinnoituksen puolustus perustui jalkaväkeen ja sitä tukevaan vahvaan tykistöön. Tukikohdat muodostuivat taisteluasemista ja tykkipattereista ammusvarastoihin. Erityisesti huomioitiin näitä yhdistävät tykkitiet, joita pitkin joukkoja ja raskasta kalustoa voitiin siirtää myös taistelujen aikana. Tykkitiet tehtiin makadammista (murskatusta kivistä) ja mukulakivistä. Tiet ojitettiin tarkasti, jotta niitä voitai-

siin käyttää myös kelirikon aikana. Tässä ulkoilureittinä säilynyt tykkitien osuus johtaa kivistä muuratulle ammusvarastolle, joka on sittemmin romahtanut.

26 Oulunkylän yhteiskoulu, Siltavoudintie 24

Perustettu 1924 Oulunkylän Suomalaisen Seuran aloitteesta. Sitä ennen Helsingin ja Keravan välissä ei ollut yhtään suomenkielistä oppikoulua. Seuran toimeenpanemassa varainkeruukampanjassa koottiin 90 000 markkaa, joilla ostettiin koulun käyttöön osuus Villa Lindebosta. Siellä oppilaita oli aluksi 40. Sodan ja alueliitoksen jälkeen koulu kärsi taloudellisesta ahdingosta samalla kun oppilasmäärä oli kasvanut jo yli 300:n. Paikallisten voimien tekemä aloite johdatti uuden tontin irrottamiseen koululle Oulunkylän kartanon maista. Mittavan rakennusprojektin taustalla vaikuttivat mm. kaupunkineuvos Kaarlo Pettinen ja kunnallisneuvos Yrjö Rantala monen muun vanhan ogelilaisen kanssa. Uusi koulurakennus valmistui vaiheittain 1956–64, suunnittelijana Heikki Sysimetsä. Oppilasmäärä kasvoi pian jo yli 700:n. Vuonna 1995 valmistui lisäksi alkuperäistä 50-luvun tyyliä kunnioittaen, suunnittelijoina Hilka ja Tapio Seppälä.

Yksityisenä kouluna toimivassa, 900 oppilaan ja 60 opettajan OYK:ssa, jossa toimivat yhteistyössä peruskoulun yläaste ja lukio sekä hyvätasoinen koululuokkala. Koulun oppilaista on tullut vuosikymmenten varrella kaksi maan hallituksen jäsentä sekä yksi ev.-lut. kirkon piispa. Klaus ja Seija Järvinen aloittivat musiikinopettajina Oulunkylän yhteiskoulussa 1960-luvulla. Heidän elämäntyönsä **Pop&Jazz-konservatorio** perustettiin 1971 nimenomaan Oulunkylään. Musiikki on edelleen yksi koulun painotusalueista.

27 Curling-halli

Curling kehittyi Skotlannissa 1500-luvulla, ensimmäinen curling-seura kuitenkin perustettiin Kanadassa 1807. Taktisella joukkuepelillä on siellä yli miljoona harrastajaa, Suomessa noin 550. Erityisen tunnetuksi curling tuli vuoden 2006 talviolympialaisten yhteydessä, kun Suomen joukkue sijoittui toiseksi. Oulunkylän curling-halli avattiin 2004. Sen pääomistaja on Suomen tunnetuin curling-pelaaja, kansanedustaja Markku Uusipaavalniemi, lempinimeltään "M15".

28 Liikuntapuisto

Uudenmaan hevosystävien seura sai Oulunkylän kartanonisännältä Johan Eklundilta lahjoituksena Mänsaksen ja Mickelsin tiloista maa-alan, jolle rakennettiin ravirata 1893. Radan pituus oli yksi virsta ja se sijoittui nykyisen Käskynhaltijantien pohjoispuolelle nykyisen Siltavoudintien molemmin puolin. Alueen keskellä oli edustava paviljonki egyptiläisine kello-

torneineen. Vuosisadan vaihteessa Oulunkylä oli maan johtava ravirata. Siellä järjestettiin myös avaraa ulkotilaa vaativia kansanjuhlia, pidettiin pyöräilykilpailuja, Suomen ensimmäinen maratonjuoksukilpailu ja moottoripyöräkilpailu sekä talvella 1911 suuren maailman tyylinen lentoviikko, jota saapui seuraamaan pääkaupungista yli 10 000-päinen yleisö seitsemällä ylimääräisellä junalla.

Thoropin lentokone Oulunkylässä v. 1911

Ravitoiminta loppui 1927, kun Käpylän ravirata avattiin lähempänä Helsinkiä. Sen jälkeen paikalle varustettiin kaksi urheilukenttää. Niitä käyttivät kaikki paikkakunnan urheiluseurat: 1924 perustettu **Gnistan** sekä 1927 perustettu **Tähti**, josta 1947 erosi **Oulunkylän Työväen Urheilijat** (OTU) ja vielä 1935 perustettu **Oulunkylän Urheilijat** (OKU). Nykyisen juoksuradan itäkulman vaiheilla on myös viimeinen jäljelläoleva Oulunkylän kunnan teettämistä kymmenkunnasta palokaivosta. Jatkosodan alkaessa kesäkuussa 1941 Oulunkylän urheilukentällä oli hevosten vastaanottokeskus. Suomen ensimmäinen iso tekojäärata valmistui 1977 palvelen mm. jääpalloseura Botnian kotikenttänä. Lämmitettävä tekonurmi saatiin 2006. Jälleen on vireillä laajennussuunnitelmia: uusi harjoitusjäähalli, Curling-hallin laajennus ym.

29 Ystävyyskunnat, Norrtäljentie

Ruotsin Norrtälje oli Oulunkylän kunnan ystävyyskunta ja myöhemmin myös Tanskan Skælskør. Norrtäljestä lähetettiin sodan aikana apua Oulunkylään: mm. vaatteita ja kenkiä yhteensä noin 1000 kg. Norrtäljessä myös järjestettiin oulunkyläläisten taiteilijoiden töitä esittelevä näyttely. Alueitoksen jälkeenkin pidettiin tiiviisti yhteyttä järjestämällä näiden kolmen kaupungin hiihto- ja yleisurheilukisoja. Kesällä 1949 purjehtivat Oulunkylän Svensk Föreningin jäsenet Norrtäljeen kahdella itäuusmaalaisella kaljaasilla. Yhdistyksen sekakuoro piti isännille konsertin Suomen kuuluisimman kuoronjohtajan Harald Andersenin johdolla ja Torstaikerho esitti valmistamansa revyyyn.

Kilpailuehdotus

30 Uusi kirkko Teinintie 10

Vihittiin käyttöön 3.12.1972, suunnittelija Heikki Castrén. Tämä oli voittanut jo vuonna 1963 järjestetyn kutsukilpailun yhdessä Viljo Revellin kanssa ehdotuksella Kivialtari, mutta seurakuntayhtymä piti sitä liian kalliina toteuttaa. Uutta suunnitelmaa puolestaan kirkkoherra

Toivo Viitasaari haukkui julkisesti kenkälaatikoksi. Selkeälinjaiseen rakennukseen tuo kuitenkin lämmintä tunnelmaa muuratun punatiilen käyttö. Myös yksityiskohdissa toteutuvat aikakauden ihanteet: Kirkon lasinen risti on laskettu pääoven yläpuolelle, kellotorni on avoin teräspalkkikehikko ja kirkkosalissa on matala puinen koroke, jolle sijoittuvat alttari, saarnatuoli, kuorokoroke ja urut. Monitoimikirkossa on lisäksi kokouskäyttöön soveltuva seurakuntasali, monipuoliset kerhotilat ja kirkkoherranvirasto. Erikaisen, Raimo Heinon veistämän puisen alttariveistoksen *Minä se olen* aiheena on Jeesuksen vangitseminen Getsemanessa. Ehtoollisvälineet ovat Tapio Wirkkalan suunnittelemat, alttaritekstiilit Lea Thil-Junnilan. 32-äänikertaiset urut on rakentanut Kangasalan urkutehdas.

31 Oulunkylän ala-aste, Teinintie 12

Valmistui 1959 Oulunkylän kansakouluksi, suunnittelijat Ingrid Hanson ja Karl Haglund Helsingin kaupungin rakennusvirastosta. Se on laadukas esimerkki 50-luvun käytännöllisestä arkkitehtuurista ja säilynyt varsin hyvin alkuperäisessä asussaan. Pihaa kahdelta suunnalta rajaavat laajennukset ovat valmistuneet 1967 sekä 2004, jolloin suunnittelijana oli arkkitehtitoimisto Leena Yli-Lonttinen. Helsingin siirryttyä peruskouluun 1977 kansakoulu muuttui ala-asteeksi. Samalla aloitti erityinen musiikkiluokka. Nytemmin on myös järjestettyä iltapäiväkerhotoimintaa. Oulunkylän ala-aste on noin 600 oppilaalaa kaupungin suurin. Sillä on opetusta myös vanhassa puukoulussa kirkon toisella puolella ja sivukoulu Veräjäläaksossa.

Oulunkyläläisten varhainen koulutie

On arveltu, että Oulunkylän lapsille järjestivät alkeisopetusta jo virolaiset Paadisten luostariveljet 1300-luvun loppupuolella. Vuodelta 1729 on säilynyt merkintä, jonka mukaan oulunkyläläinen Mathias Ernesti Löfgren oli kirjoittautunut Helsingin triviaalikoulun oppilaaksi. Triviaalikoulua käytiin keskimäärin neljä vuotta. Oppiaineina olivat kristinusko, laskento, ruotsi ja latina. 1800-luvulla käytiin kyläkoulussa Helsingin pitäjän kirkolla ja 1880-luvun alussa piti kylän kauppias Richard Lindström seurakunnan tukemana omaa kyläkoulua kaikille luku- ja kirjoitustaidottomille. Ruotsinkielinen kansakoulu aloitti 1896 ja suomenkielinen 1919. Hieman paremman väen ns. valmistava koulu toimi 1906–1919 kelloseppä Carl Wibergin talossa Jokiniementiellä Wibergin tytärten toimiessa opettajina.

32 Huvilamiljö, Kinkeripolun päässä

Jo 1870- ja 80-luvuilla aloittivat kylän suurimmat maanomistajat maidensa vuokraamisen huvilapalstoiksi. Niihin hakeutui kaupungissa leipänsä ansait-

sevia käsityöläisperheitä ja itsenäistä ammattityöväkeä, sekä keskiluokkaisia virkamiesperheitä ensin kesänviettoon ja vähitellen pysyvämminkin. Näin muodostui Helsingin ympäristön ensimmäinen huvilayhdyskunta. Elämänmeno oli rauhallista, vuonna 1900 kylässä oli pysyvästi kirjoilla 242 henkeä. Sen jälkeen tahti kiihtyi: ennätysvuonna 1911 muodostettiin 41 uutta huvilapalstaa. Vanhat asukkaat harmittelivat idyllin rikkoontumista ja alettiin huolestua nuorison maleksimisesta aseman tienoilla. Vuonna 1930 Oulunkylän kunnassa oli 365 asuintaloa, joista 262 vuokratonteilla. Näistä noin puolet oli kooltaan pieniä, alle puoli hehtaaria. Asuminen oli väljää, keskimäärin 1,3 henkeä huonetta kohti.

Paloturvallisuuden varmistamiseksi ja mm. teiden suunnittelemiseksi laadittiin Oulunkylän ensimmäinen asemakaava jo 1915, mutta se jäi vahvistamatta. Samoin 1920-luvulla ei saatu kaavoitusta valmiiksi johtuen näkemyseroista kunnan ja suurimman maanomistajan, Helsingin kaupungin välillä. Vasta 1933 hyväksyttiin rakennussuunnitelma, mutta sen valvonta oli vähäistä ja satunnaista. Kuitenkin huvila-asukkaat rakensivat omaksikin edukseen talonsa laadukkaasti ja ottaen maaston huomioon. Vasta sodanaikainen ja sen jälkeinen materiaali-pula johti talojen rapistumiseen, mikä osaltaan edisti rakennuskannan voimakasta uudistumista alueliitoksen jälkeen.

Kinkeripolun päässä voi aistia vanhan Oulunkylän miljöötä. Neljän puuvillan ryhmä vuodelta 1927 on säilynyt hyvässä kunnossa, kaikki ovat myös suojelukohteita.

33 Kottbyn tila, Teinintie 25

Ensimmäinen maininta Kättebyn yksinäistilasta on vuodelta 1556. Seuraavien parinsadan vuoden aikana tilalla oli kymmenkunta eri omistajaa, näiden joukossa Helsingin triviaalikoulun rehtori Johan Gråå. Vuonna 1769 Kottby lunastettiin kruunulta verotilaksi. Siitä lähtien Kottby on ollut saman suvun hallussa, joskin sitä on moneen kertaan lohkottu. Kumpulan kartanon Helsinkiin liittämisen yhteydessä 1906 myös Kottbyn tilan eteläinen osa liitettiin kaupunkiin. Silloinen isäntä Axel Lönngren oli aktiivinen kyläläinen: hän lahjoitti kirkon tontin, oli mukana perustamassa Oulunkylän VPK:ta, toimi taajaväkisen yhdyskunnan hallinnossa ja sittemmin Oulunkylän kunnan valtuustossa sekä kunnallislautakunnassa. Kaisaniemestä puretun vanhemman talon osista rakennettu, hyvin säilynyt päärakennus on vuodelta 1902 ja aitta 1700-luvulta.

34 Oulunkylän tori

Kun Oulunkylä oli liitetty Helsinkiin 1946, teki kaupunki uuden asemakaavan. Sen mukaisesti 1960-luvun puolivälissä rakennettiin aseman luoteispuolelle uusi keskusaukio. Aukion toinen pää nimettiin Torivoudin puistoksi ja toinen merkittiin toriksi. Reunoille kaavoitettiin toimisto- ja liiketiloja. Torina aukio on kuitenkin palvellut vain erityistilaisuuksissa. Puistoon pystytettiin vuonna 2000 Veikko Myllerin veistämä Tapio Rautavaaran näköispatsas *Kulkurin uni*. Sen myötä puistonkin nimi on muuttumassa Tapio Rautavaaran puistoksi vuonna 2008.

Oulunkylän torin laidalla ja kauppakeskus Ogelin toisessa kerroksessa on vuodesta 2000 lähtien toiminut Suomen suurin vakuutusten välitystä ja riskienhallinnan konsultointia harjoittava yhtiö **Aon Finland Oy**. Sen vuonna 1982 perustettu emoyhtiö on alansa markkinajohtaja maailmassa, toimii yli 120 maassa ja työntekijöitä on 41 000, näistä noin 85 Suomessa. Yritys on Fortune 500 -listan sijalla 212. Torin kupeessa oleva Aonin toimitalo on rakennettu vuonna 1977 ja toimi pitkään rakennusliike Hartelan pääkonttorina.

Tapio Rautavaara (1915–1979)

Syntyi Pirkkalassa, muutti äitinsä mukana Oulunkylään 1926. Hän oli seuraavana vuonna perustetun urheiluseura Oulunkylän Tähtien ensimmäisiä jäseniä. Rautavaara menestyi erityisesti jousiammunnassa sekä keihäänheitossa, jossa voitti kultamitalin Lontoon olympialaisissa 1948 tuloksella 69,74. Avioitui Saima (Liisa) Huhtakarin kanssa 1942, pariskunta sai kolme tyttäretä.

Tapio Rautavaara opiskeli nuorena viulunsoittoa, mutta vaihtoi myöhemmin kitaran ja lauluun. Kansakoulupohjalta hän työskenteli mm. tukkijätkänä ja kivenmurskaajana. Talvisodassa häntä ei laivaston miehenä komennettu palvelukseen, mutta Jatkosotaan Rautavaara osallistui maavoimissa etulinjassa kunnes hänet siirrettiin toimittajaksi Aunuksen radioon 1943. Sotien jälkeen hän teki kiertueita Reino Helismaan ja Esa Pakarisen kanssa. Soolouralle Rautavaara lähti 1950-luvulla nousten yhdeksi aikakautensa rakastetuimmista tähdistä. Hän myös sävelsi itse, mm. ensimmäisenä Suomessa populaarimusiikkia taiderunoilijoiden teksteihin. Ohjelmistossa oli lisäksi kotimaisia kansanlauluja ja laulelmia, näkökulma monesti yhteiskunnallinen heikompien puolesta. Tapio Rautavaara levytti kaikkiaan 310 laulua ja esiintyi yli 20 elokuvassa. Hänestä on tehty tutkimuksia, elämäkertoja, näytelmä ja tv-dokumentti sekä elokuva Kulkuri ja Joutsen 1999.

Tapio Rautavaaran puisto perustettiin 1981 Teinintien varteen, josta hänen 1951 rakennettu kotitalonsa yllättäen purettiin kesällä 2002.

Rautavaara-leivos

Leipomo-konditoria Juhlavehnäset Oy toimi Oulunkylän torin laidalla 1998–2004 ja mainittiin mm. Helsingin Sanomissa kaupungin parhaana laskiaispullan tekijänä vuonna 2003. Leipomon edessä päivysti luonnollisen kokoinen "Pullaukko", kaikkien tuntema maamerkki. Kun Tapio Rautavaaran patsas oli tulossa Pullaukon kaveriksi, kehitti Juhlavehnäset puolipyreän Rautavaara-leivoksen. Se oli marjaisa niin täytteen kuin päällisen osalta. Sisus koostui mustaviinimarjasta ja viikunasta. Molemmat oli soseutettu, maustettu sokerilla ja maku kruunattu kermalla. Päällinen ja pohja olivat kakkupohjaiset ja päällystetty mustaviinimarjoista keitetyllä kiilteellä. Koristeena oli kermarusuke, jonka päällä oli nuottivain. Jo sinänsä suuritöisen leivoksen alkuperäisessä versiossa koristeena oli olkihattu, mutta se jäi pois "käsien" puutteessa.

Oulunkylä-Seura ry

Vuosi 2008 on Oulunkylä-Seuran 33. toimintavuosi.

Seura

- ottaa kantaa kaavoitukseen, viher-alueisiin, liikenneasioihin ja palveluihin
- järjestää asukasilloja, tiedotustilaisuuksia ja Oulunkylä-päivän
- julkaisee Oulunkyläinen-lehteä ja ylläpitää Oulunkylän kotisivuja
- tekee tunnetuksi alueen historiaa ja rakennusperintöä
- virittää yhteistyötä alueen asukkaiden, julkistahojen ja yhdistysten kesken
- toimii asukastalomme Seurahuoneen puolesta
- Seura on HELKAN eli Helsingin kaupungin osayhdistysten liiton ja Suomen Kotiseutuliiton jäsen.

Jäsenmaksut v. 2008:

12 €/henkilö,
30 €/yhteisö, taloyhtiö,
50 €/yritys.

Jäseneksi voi liittyä seuran kotisivuilla, osoitteessa **www.oulunkyla.info** tai lähettämällä nimensä, osoitteensa ja sähköpostiosoitteensa seuralle osoitteella **seura@oulunkyla.info**, ja ilmoittamalla jäseneksi liittymisestä.

KAUPUNKIPOLKUESITE:

Teksti: Pauli Saloranta, projektikordinaattori,
Oulunkylän kotisivutyöryhmä,
Britta Holmlund ja Kaj Blomberg
Kuvat: Kari Sundvall,
Vihreä idylli ja *Vireä idylli*
Taitto: Laura Hari
Kirjapaino: Tammer-Paino Oy, Tampere, 2008
Kustantaja: Oulunkylä-Seura ry
ISBN 978-952-92-3895-8 (nid.)

Yhteistyökumppanit: YIT, Helsingin kaupungin rakennusvirasto,
Suomen Kulttuurirahaston Uudenmaan rahasto

RAKENNUSVIRASTO
Helsingin kaupunki